

Aika: keskiviikko 24.10.2018 klo 11.30

Asia: HE 96/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä

<https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+96/2018>

Asiantuntija: **FM Virva Muotka**, maahanmuuttajien ammatillisen koulutuksen ja kotoutumiskoulutuksen työelämäopetuksen koulutuspäällikkö, Axxell Utbildning Ab, Monikulttuurisuuskeskus. Näyttötutkintomestari (2017).

Toiminut maahanmuuttajien koulutuksen parissa pääkaupunkiseudulla 15 vuotta:

- Valmistavan luokan opettaja peruskoulussa
- Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen työelämäopettaja, pitkäaikaistyöttömien ohjaava opettaja, ammatillisten koulutusten työelämäopettaja (varasto-, rakennus- ja siivousaloilla, myös työperusteisia) ja koulutuspäällikkö
- Aikuisten maahanmuuttajien ammatillisen osaamisen tunnistamisen menetelmien kehittäminen Suomessa ja Euroopassa
- Hanketyöskentelyä maahanmuuttajien osaamisen tunnistamisen ja työelämäyhteistyön parissa: Osama, <http://prometheus.axxell.fi/videos/osama/> , Fast Track, <http://www.fasttrack.fi/> , Bridging working life with L2, <https://bridgingl2.com/> , Ostu – Oppia Euroopasta Erasmus + liikkuvuus, Ranska <http://www.uniformation.fr/Des-enjeux-H/Certificat-CleA> ja Saksa MySkills <https://www.arbeitsagentur.de/myskills> and <https://www.meine-berufserfahrung.de/>
- Kotoverkon Laatuhaavi, <https://ec.europa.eu/epale/fi/blog/koulutuksen-tarjoaminen-myois-toisen-kunnioittavaa-kohtaamista>
- Valtakunnallinen MAO-seminaari (OKM) Turussa 31.10.2018, hyvät käytänteet: "Opiskeluvalmiuksia parantavilla opinnoilla ammattiin"

Yleistä

Ehdotus kotoutumislainsäädännön osana on pääasiallisesti hyvä, kattava ja asiallinen, samoin kuin toimenpide-ehdotukset, joita työ- ja elinkeinoministeriön toimesta on laadittu lain toteuttamiseksi.

Lakiehdotuksessa huomioidaan hyvin segregaaion ennaltaehkäisyn näkökulma (mm asuntopolitiikka). Haluan kuitenkin kiinnittää valiokunnan huomioon kahteen asiakokonaisuuteen, joista toinen koskee kotoutumislain soveltumisalaa, toinen kotoutumiskoulutusta ja sen siirtämistä maakuntaudistuksessa osaksi kasvupalvelujen ura- ja rekrytointipalveluja.

Kotoutumislain soveltamisala

Ehdotukset:

- Kotoutumiskoulutusta tulisi tarjota yhdenvertaisesti kaikille Suomessa työskenteleville, asuville tai täällä opiskeleville maahanmuuttajille
- Työperusteisesti Suomessa olevilla tulisi kotoutumislain hengessä olla yhdenvertainen asema muihin kansalaisiin nähden elää elämäänsä Suomessa oman perheensä ja omien lastensa kanssa.

Kotoutumiskoulutukseen voi käytännössä Suomessa osallistua vain työtön työnhakija tai uuden lain (2018) myötä myös kotona lapsiaan hoitavat äidit. Suomessa oleskelee kuitenkin näiden lisäksi kymmeniä tuhansia maahanmuuttajia, jotka lakiehdotuksen mukaan kuuluvat kotoutumislain piiriin, mutta joille ei käytännössä tarjota kotoutumispalveluja (kotoutumiskoulutusta) eikä kaikkia muita kotoutumislain alaisuuteen kuuluvia oikeuksia (perhe).

Pelkästään työperusteisten oleskelulupien määrä on kasvanut Suomessa. Viime vuonna myönteisiä päätöksiä tehtiin lähes 6 800, mikä oli noin tuhat enemmän kuin vuotta aiemmin. Tänä vuonna (2018) eniten työperusteisia oleskelulupia on myönnetty järjestyksessä ukrainalaisille, intialaisille ja venäläisille (viite: <https://yle.fi/uutiset/3-10287179>).

Kotiäitien ottaminen mukaan kotoutumiskoulutukseen on hyvä uudistus. Lainsäätäjän kannattaisi kuitenkin huomioida, että kaikki kotiäitinä Suomessa olevat naiset eivät osaa lukea ja kirjoittaa millään kielellä, jolloin informaation saaminen kotoutumiskoulutuksesta pitäisi saada omalla kielellä monimedialaisesti viranomaisilta.

Mielestäni työperusteisesti Suomessa oleskelevalla, täällä opiskelevalla tai täällä asuvalla ja Suomeen veroja maksavalla henkilöllä tulisi olla tasa-arvoiset oikeudet perheeseen kuten muillakin Suomessa asuvilla. Monille etenkin matalapalkka-alalle Suomeen kolmansista maista tulleille työntekijöille nykyisen tulorajan mukainen perheen yhdistämisen mahdollisuus on mahdoton. Samaan aikaan Suomeen halutaan maahanmuuttajista työvoimaa myös näille matalapalkka-aloille (mm siivous-, rakennus- ja ravintola-ala).

Perustelut siihen, miksi työperusteisesti Suomessa oleskelevalla tulisi olla oikeus ilman nykyisellä tasolla olevaa tulorajaa tuoda Suomeen myös omat lapsensa ja toinen vanhempi, tulevat kotoutumislain seuraavista kohdista, joissa toisaalta sanotaan, että kotoutumislakia sovelletaan kaikkiin niihin, joilla on oleskelukortti ulkomaalaislain mukaan ja toisaalta halutaan noudattaa YK:n lapsen oikeuksia koskevaa yleissopimusta.

- Lakiehdotuksen pykälässä 1 säädetäisiin, että lain tarkoituksena olisi edistää kotoutumista ja hyviä väestösuhteita, ja sen tarkoituksiksi määriteltäisiin myös **maahanmuuttajien yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisen edistäminen**. Lain yleisenä tarkoituksena on, että laissa esitetyillä kotoutumista edistävillä palveluilla edistettäisiin maahanmuuttajien mahdollisuutta saavuttaa muun väestön kanssa yhdenvertainen asema yhteiskunnassa sekä oikeuksien että velvollisuuksien osalta. Lähtökohtana lain tarkoituksen toteuttamisessa olisi **ihmis- ja perusoikeuksien kunnioittaminen**.
- Pykälässä 2 säädetäisiin lain soveltamisalasta, jonka mukaan kotoutumislaki koskisi kaikkia henkilöitä, joilla on voimassa oleva oleskelulupa, tai joiden oleskeluoikeus on rekisteröity, tai joille on myönnetty **oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti**. Lain soveltamisala koskisi myös EU:n ja Pohjoismaiden kansalaisia sekä heidän perheenjäseniään. Maahanmuuttajalla puolestaan tarkoitettaisiin Suomeen muuttanutta henkilöä (3§), joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla. Kyse olisi maahanmuuttajasta, jolle on myönnetty Suomeen ulkomaalaislaissa tarkoitettu oleskelulupa, oleskelukortti, tai jonka oleskeluoikeus Suomessa olisi rekisteröity.
- Pykälässä 4 *Lain soveltaminen lapseen* taas todetaan, että YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 59—60/1991) 3 artiklan mukaan **kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu**. Lapsia tulee kohdella yhdenvertaisesti riippumatta heidän omasta tai vanhempiensa taustasta tai ominaisuuksista (2 artikla).
- Lisäksi lakiehdotuksen yleisosassa korostetaan, että perhe on kotoutumisen myönteinen voimavara ja perheen vaikutus maahanmuuttajien kotoutumiseen tulee huomioida kotoutumisen edistämiseksi. Kansainvälisen tutkimuksen valossa lasten ja nuorten ongelmien ehkäiseminen on miltei aina tuloksellista ja taloudellisesti kannattavaa. Lapsi ja nuori on kuitenkin nähtävä ensisijaisesti perheensä ja yhteisönsä jäsenenä, sillä lapsen elämä on sidoksissa vanhemman elämään. Lisäksi todetaan, että vanhemmat ovat lastensa ensisijaisia kasvattajia, ja vanhempien kotoutumista tukemalla voidaan tukea vanhemmuuden edellytyksiä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Kotoutumiskoulutus osaksi ura- ja rekrytointipalveluja

Kotoutumiskoulutus on käytännössä se toimenpide, johon maahanmuuttaja Suomeen muutettuaan ja työttömäksi työnhakijaksi ilmoittaututtuaan TE-toimistosta ohjataan. TE-toimisto ohjaa asiakkaat **kielitaidon lähtötasotestiin**. Kielitaito testataan **Testipisteen tai muun vastaavan tahon toimesta**, ja tieto tallennetaan Koulutusportti-järjestelmään. Kielitaidon lisäksi arvioidaan opiskelijalle soveltuva **koulutuspolku** (hidas, perus ja nopea polku tai luku- ja kirjoitustaidon koulutus). Opiskelijat ohjataan TE-toimiston kautta kotoutumiskoulutuksiin, jotka hankitaan ELY-keskuksen kilpailuttamalla

valitsemilta palveluntuottajilta. Tämä alkuvaiheen ohjaus on oppimisen ja kotoutumisen kannalta olennaisen tärkeää hoitaa kasvupalveluissakin asiantuntevasti.

Lainaus lakiehdotuksesta:

“18 § pykälän 1 momentin mukaan kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kielellisiä valmiuksia, työllistymistä ja pääsyä jatko-opintoihin sekä yhteiskunnallista osallisuutta. Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena olisi, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon eli keskimäärin yleisten kielitutkintojen tasoa B1.1. vastaavan kielenhallinnan.

Koulutusportti-järjestelmän tietojen mukaan vuonna 2016 noin puolet opiskelijoista saavutti kotoutumiskoulutuksessa vähintään kielitaitotason A2.2. ja noin 20 prosenttia vähintään kotoutumiskoulutukselle asetetun kielitaitotason B1.1. On myös huomiotava, että tavoitteeksi on asetettu, että ainakin osa opiskelijoista siirtyisi kotoutumiskoulutuksesta jatkokoulutukseen jo 6 kuukauden opiskelun jälkeen. Kotoutumiskoulutukselle ei ole määritelty vähimmäiskesto, jonka aikana kielitaidon tavoitetaso B1.1. tulisi saavuttaa, mikä tekee koulutuksen vaikuttavuuden mittaamisesta haasteellista. Asetettu kielitaitotasotavoite on myös melko korkea suhteellisen lyhyelle koulutukselle, erityisesti ottaen huomioon, että esimerkiksi vuonna 2016 noin 60 %:lle kotoutumiskoulutuksen opiskelijoista suositeltiin opintojen lähtötasoksi alkeistasoa ja 8 %:lle luku- ja kirjoitustaidon koulutusta. Lakiehdotuksen mukaan kotoutumissuunnitelmassa voitaisiin sopia tavoitteen asettamisesta alemmalle tasolle, mikäli sille olisi erityisiä perusteita. Tällaisia perusteita voisivat olla esimerkiksi maahanmuuttajan ikä, sairaus tai vamma. “

Kokemukseni mukaan kielitaitotason asettaminen ainoaksi tavoitteeksi vuoden mittaisessa kotoutumiskoulutuksessa on keinotekoinen ja epärealistinen, kuten myös ehdotus siirtymisestä jatkokoulutukseen jo 6 kuukauden opiskelun jälkeen. Kokopäiväisessä kotoutumiskoulutuksessa 6 kuukauden aikana suurin osa opiskelijoista saavuttaa suomen kielen taitotason A2.1. Poikkeuksen tekevät niin sanottu nopeasti etenevien ryhmä, jossa opiskelijat ovat usein korkeasti koulutettuja ja ennestään useampaa kieltä opiskelleita (n 10 % opiskelijoista), sekä ne hitaan polun opiskelijat, jotka ovat oppineet lukemaan ja kirjoittamaan vasta Suomessa. Heidän kielitaitotasonsa kuuden kuukauden kotoutumiskoulutuksen jälkeen on usein A1.3. Käytännössä kielitaitotaso A2.1 on vielä hyvin suppea. Ihminen osaa kirjoittaa yksinkertaisen viestin, tuntee perusasioista suomen kielestä ja voi esimerkiksi kysyä tai pyytää jotain kaupassa tai bussiasemalla.

Suorittavassa työssä selkokielisten työohjeiden vastaanottamiseen riittää kielitaito A2.2, kun taas asiantuntijatehtävissä toimimiseen tarvitaan kielitaitoa tasolla B2. Sen saavuttamiseen koulutuksessa ja suomenkielisessä ympäristössä kuluu henkilöstä riippuen 5 - 10 vuotta. Kaikki eivät saavuta sitä koskaan.

Kotoutumiskoulutus ei ole kielikurssi eivätkä koulutuksen opiskelijat mikään homogeeninen kielen opiskelusta yleisesti kiinnostunut ryhmä, kuten kielikursseilla. Opiskelijat ovat tulleet Suomeen hyvin vaihtelevista olosuhteista, koulutustaustoista ja ammateista, eikä yhteistä tapaa oppia ole. Opettajalta ja organisaatiolta vaatii panostusta, pitkäjänteisyyttä, eriyttämisen taitoa sekä monialaisuutta kyetä luomaan tavoitteellisesti etenevä työllistymiseen ja kotoutumiseen tähtäävä konsepti, missä kaikki voivat edetä omaan tahtiinsa.

Kotoutumiskoulutus sisältää jo nykyisellään myös moniammatillista aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnustamista, kuten pykälän kolmannessa momentissa sanotaan.

“Koulutuksen aikaisella ohjauksella tuetaan opiskelijan etenemistä kotoutumiskoulutuksen sisällä sekä sujuvaa siirtymistä koulutuksen jälkeisiin jatko-opintoihin, muihin palveluihin tai työmarkkinoille. Tämä kaikki toteutetaan Opetushallituksen laatimien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.”

Näkemykseni mukaan jatko-opintoihin, muihin palveluihin tai työmarkkinoille siirtymisessä kielitaito ei ole ainoa mittari. PK-seudulla työmarkkinat vetävät suhteellisen hyvin, ja työnantajat palkkaavat kohdalle sattuvan sopivan työntekijän oli hän sitten suomalainen tai maahanmuuttaja. Oikea asenne ja sopiva ammatillinen osaaminen kompensoivat alkuajan puutteellista suomen kielen taitoa, kunhan työelämän perusvalmiudet ovat kohdillaan. Onnistuneen työllistymisen takaavat kotoutumiskoulutuksen aikainen ammattitaitoinen ammatillisen osaamisen tunnistaminen sekä kouluttajan työmarkkinatuntemus ja laaja työnantajaverkosto.

Kaiken tämän ansiosta PK-seudun kotoutumiskoulutuksista työllistyy suoraan avoimille työmarkkinoille kotoutumiskoulutuksen työssäoppimispaikkaan 15-20 % (Owal Group selvitys 2018). Työkokeilua jatkaa 30 %, ammatilliseen koulutukseen menee noin puolet. Tilanne kielitaidon suhteen 3 kk kotoutumiskoulutuksen päättymisen jälkeen

- Saavutettu kielitaitotaso on suurimmalla osalla A2.2
- B1 - tason saavuttaa noin 10-30 %
- A2.1 - tasolle jää 20-40 %

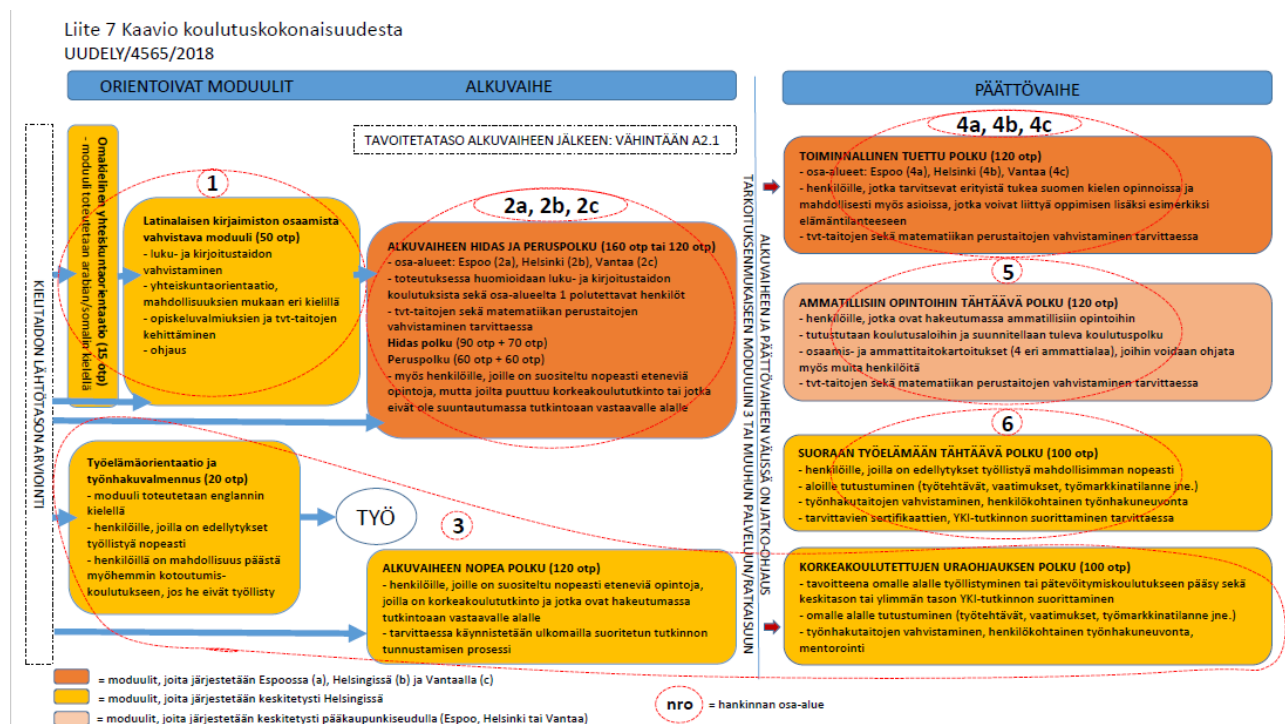
Kasvupalveluissa kotoutumiskoulutuksen rahoitukseen halutaan luoda tulostavoitteinen malli. Olisi tärkeää, että selvityksen tulokset huomioitaisiin kannustimia määritettäessä. Kielen oppiminen on prosessi, johon kuluu määrätty aika, eikä se aika nopeudu sillä, millaisella monituottajamallilla kotoutumiskoulutusta tarjotaan. Työelämä tarvitsee osaajia, mutta vasta siinä vaiheessa, kun osaaminen vastaa työnantajan osaamistarpeita (kieli, kulttuuri, soveltuvuus). Suomi hyötyy yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti eniten siitä, että maahanmuuttajien aiemmin hankittu osaaminen hyödynnetään ja maahanmuuttajat työllistyvät omaa osaamistaan vastaaviin työtehtäviin.

Lakiehdotuksessa mainitaan vuonna 2016 hyväksytyt uudet aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen toteutusmallit:

“Uusien toteutusmallien lähtökohtana on ollut nopeuttaa työelämään ja jatko-opintoihin johtavaa polkua laatimalla moduuleita kohderyhmittäin esimerkiksi ammatillisiin opintoihin, yrittäjyyteen, vapaaehtoistyöhön, verkko/etäopiskeluun tai muuhun omaehtoiseen opiskeluun lähiopetusjaksojen välillä. Lisäksi tavoitteena on muun muassa koulutuksen toteutustapojen monipuolistaminen. Koulutusmoduulien sisällä ja välillä voi olla esimerkiksi työpaikalla tapahtuvaa oppimista, työelämään tutustumisjaksoja, työkokeiluja, palkkatuettua työtä ja kolmannen sektorin palveluja.

Kotoutumiskoulutuksen toteutuksen monimuotoistaminen useisiin rinnakkaisiin vaihtoehtoihin sisällöltään erilaisiin toteutuksiin edellyttää, että eri osapuolten tulee kehittää ja resursoida koulutukseen ohjaamista ja opintojen etenemisen arviointia koulutuksen henkilökohtaistamista ja muiden kasvupalveluiden ja opintojen vuorottelua kotoutumista ja työllistymistä tukevinä elementteinä. “

Uudenmaan ELY-keskuksen laatimalla tarjouspyynnöllä (syksy 2018) haluttiin käsitykseni mukaan vastata tulevan Kasvupalvelulain tuomaan monituottajamallihaasteeseen (TEM –seminaari “Keskustelua maakuntaudistuksen vaikutuksista lakiin kotoutumisen edistämisestä 30.11.2016) Ongelmalliseksi uusien mallien mukaisen toteutuksen tekee se, että kunkin toteutusmallin toteuttaja voi olla eri palveluntarjoaja. Pitkäjänteinen oppimisen ohjaaminen, osaamisen tunnistaminen, onnistuneen ryhmäyttämisen ja vertaistuen merkitys nollaantuvat aina siinä kohtaa, kun koulutuksen tarjoaja pahimmassa tapauksessa vaihtuu kolmen kuukauden välein. Oman kokemukseni mukaan, nämä juuri ovat tekijöitä, joilla kotoutumiskoulutuksen toteutus on laadukasta ja tavoitteellista.

Uudistukset ovat hyviä ja tervetulleita, kunhan kotoutumiskoulutus säilyy kasvupalveluissakin ohjattuna kokonaisuutena, eikä pirstaloitu eri palveluntuottajien toteuttamaksi mosaiikiksi. Mikäli lainsäätäjä ei kiinnitä tähän huomiota, saattaa koko kotoutumiskoulutuskonsepti pirstaloitua maakuntien kasvupalveluissa monituottajamalliseksi ura- ja rekrytointipalveluksi, jossa koulutuksen kohde, maahanmuuttaja, ei enää tiedä, mitä häneltä odotetaan. Oppiminen on prosessi, ja se vie oman aikansa. Kotoutumiskoulutuksen muuttamisella jokaisella tarjouskilpailukierroksella ei mielestäni saavuteta sitä, mitä muuttamisella haetaan: tehokkuutta ja tuloksia. Voi käydä pikemminkin päinvastoin.

Vedoten lakiehdotuksen kohtaan siitä, että kotoutuminen on aina sitä onnistuneempaa, mitä varhaisemmassa vaiheessa tavoitteellinen suomen kielen oppimien alkaa, pidän tärkeänä sitä, että kotoutumiskoulutus säilyy Opetushallituksen suositusten mukaisena kokonaisuutena kasvupalvelujen sisällä tai siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaiseksi valtionosuus rahoitteiseksi koulutukseksi, kuten aikuisten luku- ja kirjoitustaidon koulutus. Lisäksi kotoutumisprosessin ja siihen kuuluvan koulutuksen toteutuksen ja tulosten arvioijaksi on syytä perustaa ulkopuoliseen auditointiin perustuva taho, joka toimisi kuten nykyään esimerkiksi yritysten laatusertifikaatit (katso myös *Selvitys kotoutumiskoulutuksen malleista*, Owl Group, 2018).

Maahanmuuttajat ovat työmarkkinoiden voimavara, johon kannattaa ehdottomasti panostaa. Kuitenkin niin, että ihminen oppii ja osaa tämän maan kielen ja kulttuurin joko ennen siirtymistään avoimille työmarkkinoille tai siellä ollessaan. Maahanmuuttajien aiemman osaamisen ja koulutuksen hyödyntäminen on taloudellisesti pitkällä aikavälillä niin merkittävä yhteiskunnallinen etu, että suomen kielen oppimiseen kuluva aika ei pidä lyhentää, pilkkoa eikä asettaa monituottajamallin mukaisesti yksinomaan hintakilpailulle alttiiseen tilanteeseen.

Muita näkökulmia yhdenvertaisuuden ja kotoutumisen toteutumiseen

Haluan lisäksi tuoda esille muutaman maahanmuuttajien kotoutumiseen ja työllistymiseen liittyvän näkökulman:

Ammatillisen koulutuksen uudistuksessa muuttunut ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä ja samanaikaiset mittavat ammatillisen koulutuksen määrärahalleikkaukset ovat vaikuttaneet niin, että koulutuksen järjestäjä suosii opiskelijavalinnoissa sellaisia hakijoita, joiden voi olettaa suoriutuvan tutkinnonosien suorittamisesta mahdollisimman vähällä määrällä lähi- ja tukiopetusta. On vaarana, että maahanmuuttajataustaisia ei jatkossa valita ammatilliseen koulutukseen, mikäli siihen ei jatkossakin osoiteta erillistä määrärahaa, esimerkiksi maahanmuuttajien osaamisohjelma MAO (OKM).

Työllistymisen kannalta pakollisten **työelämäsertifikaattien ja ammattipätevyyskokeiden** tavoite on varmistaa turvallinen ja asianmukainen työn tekeminen. Hyvin usein testit on kuitenkin laadittu kielellisesti niin vaikeiksi, että maahanmuuttajalle testin läpäiseminen on enemmän suomen kielen testi tasolla B1 kuin ammattialan osaamista mittaava. Maahanmuuttajien työllistymispolkujen nopeuttamiseksi näiden testien rakennetta kannattaisi kehittää aidosti osaamisperustaisiksi hyödyntäen kuvia, monikielisyyttä tai esimerkiksi simulaatiotekniikkaa.

Yritysmailmassa ja suorittavan työn tehtävissä suomen kielen taidon vaatimus vaihtelee työnantajittain ja aloittain. Usein tämä on aiheellisesti perusteltua esimerkiksi työ- ja potilasturvallisuuden kannalta. Monissa **työtehtävissä kielitaitovaatimus** on kuitenkin asetettu muutoin kuin työtehtäviin perustuen ja tähän olisi syytä kiinnittää huomiota. Myös virkamiesruotsin vaatimus kaksikielisissä kunnissa toimii vieläkin maahanmuuttajien lasikattona julkisen puolen uralla etenemisen suhteen.

Suomen kansalaisuushakemuksen liitteenä vaadittava yleisen kielitutkinnon keskitason (3) suorittaminen on osalle vähän tai ei ollenkaan kotimaassaan kouluja käyneelle mahdotonta useankaan Suomessa oleskeluvuoden jälkeen. Nyt, kun humintääräsin perustein myönnettyjä oleskelulupia on kiristetty, ovat monet jo vuosia Suomessa asuneet ja tänne kotoutuneet tilanteessa, missä heitä uhkaa oleskeluoikeuden päättymisen, koska he eivät ole saavuttaneet YKI-tutkinnossa vaadittavaa kielitaitoa kielen kaikilla osa-alueilla (YKI 3, B1). Mielestäni kansalaisuuden saamiseksi (kansalaistaitojen osoittamiseksi) tulisi riittää YKI 2 (A2.2) kahdella kielen osa-alueella.

Maahanmuuttajan mahdollisuus jatkaa tavoitteellista suomen kielen koulutusta päättyy kotoutumiskoulutuksen käyneillekin nykyään käytännössä työllistymiseen. **Tämä hidastaa niin maahanmuuttajan urakehitystä kuin hänen kotimaastaan mukanaan tuoman koulutuksen hyödyntämistä suomalaisessa yhteiskunnassa.** Mediatietojen mukaan (<https://yle.fi/uutiset/3-5249817>) Helsingin yliopiston lääkärikoulutus maksaa noin 173 000 euroa per opiskelija ja kauppar korkeakoulun maisteri 30 000 euroa per opiskelija. Kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden joukossa on monia esimerkiksi Venäjällä ekonomin tutkinnon suorittaneita. A2.2 kielitaidolla, jonka suurin osa kotoutumiskoulutuksen opiskelijoista saavuttaa, ekonomi jää suorittavan työn tehtäviin. B-tason kielitaidolla hän voisi tehdä omaa koulutustaan vastaavaa työtä ja tavoitella suomen kielen koulutuksen jatkuessa päästä tasolle, mitä asiantuntija-tehtävässä tasavertaisena työntekijänä tarvitaan.

Tällä hetkellä työperusteisesti Suomeen tulleiden tai työelämään siirtyneiden suomen kielen koulutuksesta vastaavat työnantajat niin halutessaan. Koulutusta voi ostaa esimerkiksi meneillään olevan Työvoiman liikkuvuus Euroopassa –hankkeen (<https://www.ely-keskus.fi/web/tyovoimanliikkuvuus>) tuella, jolloin työnantajaan maksusuudeksi jää 30-50% koko koulutuksen hinnasta hankkeen maksaessa loput. Mahdollisuus on otettu myönteisesti vastaan ja **hankkeen toiminta kannattaisi laajentaa ja vakiinnuttaa osaksi kotoutumiskoulutusta.**

Kotoutumisen kustannusten suhteen on huomionarvoista huomioida kaikki se ilmainen työ, mitä maahanmuuttajat kotoutumiskoulutusten pakollisten työssäoppimisjaksojen aikana tekevät. Pelkästään Axxellin Vantaan toimipisteen opiskelijat tekevät PK-seudulla ilmaista työtä 3200 euron edestä vuodessa, kun tuntipalkaksi lasketaan 10 euroa/h ja työssäoppimista on pakolliset 10 viikkoa. Yhteensä yksinomaan Axxellin opiskelijat Vantaalla tarjoavat siis yhteiskunnalle 960 000 euron edestä ilmaisia käsiä vuodessa. Olisikin tärkeää, että **maahanmuuttajien mukanaan tuoma koulutus ja työpanos järjestelmällisesti huomioitaisiin viranomaisen toimesta, kun puhutaan maahanmuuton kustannuksista.**

Myös Suomessa korkeakoulututkinnon suorittaneet tai sitä suorittamassa olevat maahanmuuttajat tarvitsevat työllistyäkseen Suomessa vahvan suomen kielen taidon. Englanninkielisen koulutuksen ohessa siihen ei nykyisellään ole aikaa eikä sitä vaadita pakollisena tarpeeksi laajana kokonaisuutena. Koulutuksen jälkeen EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulleilla henkilöillä on vain vuosi aikaa hankkia suomen kielen taito ja työpaikka. Kuten myöhemmin tässä lausunnossa selvennetään, vuosi suomen kielen oppimiseen asiantuntijatyössä vaadittavalle tasolle sekä työpaikan löytäminen avoimilta työmarkkinoilta on hyvin haastavaa. Hyvin usein suomalaisen korkeakoulutuksen hankkinut IT- tai KV-kaupan osaaja työllistyykin englanninkielisiin maihin, kuten Kanadaan tai ennen Brexitiä Isoon-Britanniaan. Mielestäni **Suomen kannattaisi houkuttaa nämä Suomessa korkeakoulun suorittaneet jäämään Suomeen.** Jotta asiantuntija tätä haluaisi, hän tarvitsee myös tasavertaisen oikeuden omaan perheeseen eli luvan tuoda tänne myös lapsensa ja/tai puolisonsa.

Kaiken kotoutumiskoulutuksen ei tarvitse lähtökohtaisesti olla osallistujalle ilmaista. Tämän kohderyhmän kohdalla voisi ajatella koulutusta vastaan jonkin asteista sitoutumista Suomessa työskentelemiseen määritetyn ajan. Tällaisista malleista on esimerkkejä Euroopasta. Vaihtoehtoisesti korkeakoulun lukukausimaksun voisi saada takautuvasti takaisin, mikäli henkilö työskentelee koulutustaan vastaavassa työssä Suomessa määrätyn ajan. Tästä esimerkkinä Suomen opintorahauudistus, missä määräajassa valmistunut henkilö maksaa opintolainasta takaisin vain 70 %. Lainausta Kelan sivulta: "Kelan maksama opintolainan lyhennys eli opintolainahyvitys voi olla jopa kolmasosa opintolainasi määrästä." (<https://www.kela.fi/documents/10180/681919/Optuinfo.pdf/d3f6399c-c718-4057-81ae-88e525e099f8>)